

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ ฉบับนี้ได้เปลี่ยนกองบรรณาธิการใหม่ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในสาขานี้ คือ ศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง ศิลปินแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2552 สาขาทัศนศิลป์ และรองศาสตราจารย์พิษณุ ศุภนิมิตร ผู้เชี่ยวชาญสาขาศิลปะ ศาสตราจารย์ ดร. สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และรองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์ ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญยจิรา ชिरเวทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้วารสารฉบับนี้ยังปรับเปลี่ยนรูปเล่มให้เป็นขนาดเดียวกันกับวารสารมหาวิทยาลัยศิลปากรฉบับภาษาอังกฤษ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อรุมา (ภูประเสริฐ) โต้ะยามา เป็นบรรณาธิการ

จากบทความที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องท้องถิ่นที่ตีพิมพ์ในฉบับนี้ ดังเช่น เรื่อง “การสร้าง “พระราชชายาเจ้าดารารัศมี” ให้เป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ ทศวรรษ 2500 - ปัจจุบัน” ของ จิรชาติ สันตะยศ กล่าวถึงการสร้างมโนทัศน์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของอำนาจในท้องถิ่นล้านนาของเจ้านายฝ่ายเหนือกับชาติไทย จากบทบาทของเจ้าดารารัศมีซึ่งเป็นพระธิดาของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าครองนครเชียงใหม่ ลำดับที่ 7 ที่ได้รับการถวายตัวเป็นพระราชชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้ประวัติศาสตร์ยกย่องว่าเจ้าดารารัศมีเป็นบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของไทย และนอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงเรื่องราวความรักความผูกพันระหว่างเจ้าดารารัศมีกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ช่วยประสานความสัมพันธ์ระหว่างชนชาวล้านนากับชาติไทยให้มั่นคงและแน่นแฟ้นตลอดมา จนเป็น “สายใยรักสองแผ่นดิน”

ปานแพร ชาวน้ำประยูร ศึกษาเรื่อง “ทิวทัศน์ลักษณะ : การต่อสู้และการปรับตัวของชาวไทยใหญ่พลัดถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่” กล่าวถึงชนชาวไทยใหญ่ที่เคยอาศัยในรัฐฉานของพม่าและปัจจุบันได้อพยพย้ายถิ่นมาอาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ ชาวไทยใหญ่เป็นกลุ่มคนต่างด้าวที่มาอาศัยและสร้างปัญหาให้กับรัฐไทย แต่เพื่อความอยู่รอดและความปลอดภัย ชาวไทยใหญ่จึงมีการต่อสู้และปรับตัวเกิดขึ้นหลายรูปแบบ บทความนี้เป็นการนำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยใหญ่ ด้วยบทบาทการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ที่วัดป่าเป้า และวัดกู่เต้า จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อแสดงความเป็นตัวตนและสร้างความสำเร็จเชิงวัฒนธรรมให้คนทั่วไปได้ตระหนักในคุณค่าชีวิตของความเป็นไทยใหญ่ และให้รัฐไทยรับรู้ว่าชาวไทยใหญ่มิได้เป็นศัตรูกับชาวไทยแต่อย่างใด จึงกล่าวได้ว่าชาวไทยใหญ่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีทิวทัศน์ลักษณะของความเป็นทั้งชาวไทยและไทยใหญ่

ส่วนเรื่อง “จิตรกรรมภาพพระโพธิสัตว์ในสมัยพระอนาคตพุทธเจ้า 10 พระองค์บนแผงไม้คอสอง ศาลาการเปรียญหลังเก่า วัดในกลาง จังหวัดเพชรบุรี” ของ สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยม เป็นการศึกษาภาพจิตรกรรมที่เขียนบนแผงไม้คอสอง ของศาลาการเปรียญ วัดในกลาง ที่เขียนเป็นภาพพระโพธิสัตว์ในสมัยพระอนาคตพุทธเจ้า 10 พระองค์ และในสมัยพระอดีตพุทธเจ้า 24 พระองค์ ซึ่งภาพเหล่านี้เป็นงานที่สืบทอดทางเทคนิคมาจากจิตรกรรมในสมัยรัชกาลที่ 3 ที่เน้นให้เห็นเรื่องการบำเพ็ญบารมีและความเพียรพยายามของพระโพธิสัตว์ในแต่ละชาติ

อีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจคือ “จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดชุมพลนิกายาราม : มุมมองใหม่เกี่ยวกับการปฏิเสขอธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ในพุทธประวัติสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” ของ อิศรา อุปลัมภ์ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ประกอบด้วยภาพประวัติของพระพุทธเจ้าในอดีตและปัจจุบัน 7 พระองค์ ซึ่งผู้เขียนมั่นใจว่าเป็นจิตรกรรมฝาผนังที่สร้างขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อันเป็นความเชื่อที่ว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและธรรมยุติกนิกาย ปฏิเสขอธิฤทธิ์

มารวิชัย ยมกปาฏิหาริย์ และการเสด็จลงจากดาวดึงส์ของพระพุทธเจ้า เพราะเป็นเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ แต่ผู้เขียนได้วิเคราะห์จากภาพเหล่านั้นแล้วพบว่ามีการแสดงปาฏิหาริย์รวมอยู่ด้วย แท้จริงแล้วการเรียบเรียงพุทธประวัติในแนวความคิดของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น น่าจะเชื่อในสิ่งที่พิจารณาแล้วว่าเป็นข้อความที่ปรากฏในพระไตรปิฎกบาลีโดยตรง

“การสร้างตำแหน่งแห่งที่ของ “เมืองแพร์” ในประวัติศาสตร์ “ชาติไทย” : จากเมืองกบฏสู่เมืองที่จงรักภักดี” ของ ชัยพงษ์ สำเนียง เป็นเรื่องราวที่มุ่งแสดงให้เห็นพลวัตทางประวัติศาสตร์ของเมืองแพร์ ที่มีความผันแปรและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยมีการกล่าวอ้างถึงวีรกรรมของชาวเมืองแพร์ ได้แก่ พญาพล ผู้สร้างเมืองแพร์ ซึ่งเมื่อมาถึงยุคปฏิรูปการปกครอง เมืองแพร์ถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏ แต่ในความเป็นจริงแล้วกลุ่มกบฏกลับเป็นพวกเงี้ยวที่เข้ามาปล้นเมือง มิใช่ชาวเมืองแพร์ หรือ พระญามังไชย วีรบุรุษผู้กล้าหาญ ได้ประกาศความเป็นอิสระให้เมืองแพร์ แต่ก็ได้เป็นตัวแทนของความจงรักภักดีและความซื่อสัตย์ของคนเมืองแพร์ ตลอดจนเจ้าหลวงพิริยเทพวงศ์ ที่ได้ชื่อว่าเป็น “กบฏ” ผู้ไม่มีความจงรักภักดีต่อบ้านเมืองและพระมหากษัตริย์ จนต้องลี้ภัยไปและถึงพิรลัย ณ หลวงพระบาง แต่ในอีก 100 ปีต่อมา กลับได้รับการกล่าวอ้างให้เป็นผู้มีความจงรักภักดีและเสียสละ

หรือเรื่อง “ชีวิตราษฎรไทยสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา : มุมมองผ่านการเข้ามาควบคุมทางรถไฟสายใต้ของกองทัพญี่ปุ่น” ของพวงทิพย์ เกียรติสหัสกุล อธิบายถึงการเข้ามาควบคุมเส้นทางรถไฟสายใต้ของทหารญี่ปุ่นอันมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัดสงขลา ซึ่งกองทัพญี่ปุ่นใช้เส้นทางนี้ในการขนส่งกองกำลังบำรุงจากไทยไปยังมลายู รวมไปถึงการเข้ามาควบคุมทางรถไฟบนเส้นทางไปจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี ชุมพร และระนอง ซึ่งเป็นเส้นทางรถไฟไทย-พม่า และ สายชุมพร-กระบี่ ที่กองกำลังทหารญี่ปุ่นสร้างขึ้นเพื่อเชื่อมต่อจากทางรถไฟสายใต้ เพื่อใช้ในการขนส่งกองกำลังไปยังพม่า การเข้ามาควบคุมของกองกำลังญี่ปุ่นในครั้งนั้นส่งผลให้ราษฎรไทยในท้องถิ่นต้องประสบปัญหานานานัปการ นับตั้งแต่ปัญหาการใช้เงินดอลลาร์ เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีราคาสูง การขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนปัญหาเรื่องผู้หญิงพลอยขวัญ

และนอกจากนี้กองบรรณาธิการยังได้รับเกียรติจากศาสตราจารย์วิบูลย์ ลี้สุวรรณ เขียนบทความพิเศษเรื่อง “ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน : เอกลักษณะเฉพาะถิ่น” ที่กล่าวถึงศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวไทยในยุคสมัยโบราณ อันสะท้อนถึงแนวความคิดในการออกแบบ การเลือกสรรวัสดุ ตลอดจนรูปแบบของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ขนบประเพณี ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รวมถึงภูมิปัญญาของช่างไทยโบราณ

จะเห็นได้ว่าบทความต่างๆ ในเล่ม เน้นถึงความเป็นท้องถิ่นของไทย จึงทำให้วารสารฉบับนี้ได้ชื่อว่าเป็นฉบับ “อัตลักษณ์” และในฐานะที่งานของวารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทยนี้ ต้องขอขอบพระคุณนักวิชาการที่สนใจนำเสนอผลงานวิชาการทั้งในลักษณะงานวิจัยและบทความวิชาการ และหวังว่าจะได้รับความสนใจเช่นนี้อีกต่อไปในอนาคต

รองศาสตราจารย์ระเบียบ สุภวีรี

บรรณาธิการ